

Pentti Tolvasen esitelmä jääkellarista maatalouskerhossa 28.2.1933

Suomen lämmin kesä asettaa suuret vaatimukset karjanomistajille maidon ja kerman säilyttämiseen nähden. Luonto kuitenkin itse helpoittaa säilyttämien vaikeutta, kun vain käyttää talvella tilaisuutta hyväkseen ja varaa riittävän paljon jäitä. Onhan jää parasta maidon ja kerman jäähdytys ainetta. Ei mitkään maakellarit tai kylmävetisimmät lähteetkään voi vastata jäitä. Varaamalla tarvittava määrä jäitä talvella on maidon ja kerman säilyminen kesällä taattua kun vain lisäksi otetaan huomioon se että pidetään maidon ja kerman säilytys- ja kuljetus astiat ensiluokkaisena puhtaina. Jäiden nostoaika on parhain alkutalvesta tammi- ja helmikuun aikana sillä silloin on jää kaikkein tiiveintä kun kevät aurinko ei vielä ole vaikuttanut sulattavasti jään pintaan. Jotta jää saataisiin kylliksi paksuksi on se kohta josta jäät aiotaan nostaa pidettävä vapaana lumesta. Lumihan on sellaista eriste ainetta, että jos sitä on vähänkin vahvempi kerros niin pakkanen ei pääse vaikuttamaan ollenkaan. Kun sitten ryhdytään jäitä nostamaan tarvitaan ensinnäkin saha, jolla jäät sahataan säännöllisiin paloihin. Sahana käytetään aivan yleisesti vanhan aikaista lautasahaa jossa ovat piikit etunojaiset, myöskin käytetään hyvin yleisesti aivan tavallista metsätyömiehen justeerisahaa. Hyvin näillä kummallakin jäät pienenevät. Suurempia jäätarpeita silmällä pitäen on valmistettu erikoisia konemaisia jään irroittajia mutta niihin ei ole syytä nyt tässä yhteydessä kajota. Sillä tuskinpa meistä kukaan tarvitsee niin suuria jäämääriä ettei ennättäisi sahalla irrottaa. Yhtä lehmää kohti Suomessa on laskettu tarvittavan 1,5 – 2 m³ jäätä ja yksi mies sahaa päivässä aika monet kuutiometrit. Kun jäät on saatu irroitettua niin ne jääreen ja hevosen avulla nostetaan avannosta jään päälle. Kun jäät on saatu ylös avannosta niin ei niitä pitäisi heti kuljettaa säilytyspaikkaan vaan niiden olisi annettava olla muutamia päiviä pakkasen vaikutuksen alaisena. Jos jäät säilytetään kasassa on kasan paikka katsottava mahdollisimman lähellä maitohuonetta. Kuitenkin on otettava pohjavesi huomioon ettei se pääse jäitä koskettamaan sillä jos se pääsee jäitä koskettamaan niin sehän on luontoon menevä juttu että se jouduttaa jäiden sulamista. Se paikka joka katsotaan kasalle soveliaimmaksi pidetään joitakin viikkoja lumesta vapaana, että maa pääsee tarpeeksi syvälle roudittumaan. Tästä on se etu että lämmin ei pääse kesällä pohjasta päin vaikuttamaan. Hyvä olisi vielä jääkasan pohjalle juntata tiukka 60 sm vahvuinen sahajauho tai suomuta kerros. Jäät ladotaan sitten sen päälle kerroksittain kerros kerroksen päälle tiiviisti toisiinsa kiinni, että jäisi mahdollisimman vähän rakoja jäiden väliin. Jos sellaisia rakoja sattuisi jäämään niin olisi hyvä raot täyttää jään rouheilla ja lumella. Hyvä olisi vielä valella vedellä jää kerros että jäät juuttuisivat tiukasti toisiinsa kiinni, silloin ne eivät olisi niin herkkiä kesällä sulamaan, kuin mitä yksinäiset palat ovat. Ensimmäinen kerros kun on saatu ladottua niin aloitetaan toinen kerros. - Jätetään levyinen porras ympäriinsä kuin mitä jäässä on paksuutta . Siten saadaan jää kasa supistumaan kerros kerrokselta ja myöskin peite aina pysyy paremmin kuin jos kasan reunat olisivat sileät ja suorat. Kun jäät on saatu ladottua kasaan annetaan sen olla vielä muutamia päiviä ilman peite kerrosta. Hyvä olisi vielä valella vedellä jääkasa sitten saisi olla varma, että jäät ovat varmasti liittyneet toisiinsa kiinni eikä olisi jäänyt mitään rakoja, joissa kesällä ilmapirrat kiertäisivät ja sulattaisi jäätä. Jääkasan peitteeksi olisi sahajauhot kaikkein soveliainta, mutta kyllä kuivalla suomudallakin voi vallan mainiosti jäät peittää. Peitekerroksen vahvuuden tulisi olla ainakin 60 sm, sitten se jo aika hyvin suojaisi jäitä. Jäille voidaan myöskin tehdä erikoinen suojakatos vaikkakin se ei pienissä jään tarpeissa kannata. Täällä opistolla on tehty laudoista yksin kertainen ...

(seuraava sivu kadonnut)

Sen tähden olisi jääkellarin seinät saatava mahdollisimman hyvin lämpöä eristäviksi. Nykyään käytetään jääkellarin rakennusaineena solubetonia, korkkia ja silendakuutioita. Jääkellari on myöskin varustettava viemärijohdolla ja myöskin ilman vaihto laitteilla liian kosteuden pois johtamista varten. Ilman vaihto torven suu on johdettava lähelle permantoa. Ovet on tehtävä lämpöä eristäviksi. Ulko seinässä on oltava kahdet ovet joiden jäljestä pieni eteinen kuitenkin niin suuri että ulko-ovet voidaan sulkea ennen kuin sisä ovet aukaistaan. Sisäovetkin on tehtävä kaksin kertaiset. Sitten voi olla varma ettei lämpö pääse ulkoa päin tunkeutumaan sisään ja vaikuttamaan jäihin.

Olen tässä lyhyesti kosketellut jäistä ja niiden säilytystä mutta näin lyhyessä esityksessä ei voi paljon saada aikaan kuitenkin lienee kaikille ilman muuta selvää, että jokaiseen maalais taloon on varattava riittävästi jäitä säilyttipä ne miten vain, pääasia on että ne riittävät.

Pentti Tolvasen päiväamäätön esitelmä

Hyvät kuulijat !

Kun luo silmäyksen nykyiseen maailmaan ja siinä eläviin ihmisiin / joutuu ihastelemaan ja ihmettelemään niitä suuria saavutuksia, mitä ihmiset ovat luoneet / Kaikkina aikoina on ihmiset koittaneet tehdä jotakin suurta ja pysyvää / mutta ajan / sekä kehityksen kuluessa eteenpäin / ovat toiset sukupolvet luoneet vielä ihmellisempiä koneita ja muita laitoksia / joista ei menneet sukupolvet ole osanneet uneksiakaan // ja niin on mahdollisesti käypä meidänkin aikamme keksinnöille // Me pidämme niitä suurina / ja suuria ne joka tapauksessa ovatkin / Mutta tulevat sukupolvet voivat luoda vielä suurempia / ja ihmellisempiä laitoksia / joista ei meillä ole ollut vielä aavistustakaan // Ja näin pitääkin pitääkin kehityksen kulkea / sillä jos ei näin kävisi / niin silloinhan ihmiskunta vaipuisi toimettomuuteen / ja ennen pitkää kokonaan rappiolle // on niin lohdullista tietää, että kuljemme eteenpäin / Jos asian laita olisi toinen / vaipuisimme heti esi-isiammekin alhaisemmalle tasolle ja heidän olojaan kurjempiin oloihin / ja tämä olisi väärin, sillä vanha sananlasku sanoo: / oppia ikä kaikki / Jos siis ihmissuvun vanhetessa me ihmiset vaipuisimme alaspäin / olisi se huolestuttava ilmiö ///

Kun tarkastelee nykyistä yhteiskuntaa / joutuu ihmettelemään // mikä voima tätä kaikkea pitää pystyssä // Siinä on jokin salainen voima vaikuttamassa / sillä nykyisen yhteiskunnan pystyssä pysyminen vaatii paljon energiaa eli voimaa // Tämä voima joka pitää ihmiskuntaa ja siinä olevia laitoksia pystyssä / on ihmisten tekemä työ// Työ, jolla ihmiset elättävät itseään / ja hankkivat elämässä tarvittavia tarvikkeita / Tämä on se salainen voima, jonka vaikutuksen näemme kaikkialla // Mitä olisikaan ihmiskunta, jos ei olisi työtä olemassakaan // Ei mitään // Ainoastaan sitkeä / ja väsymätön työ on luonut maailman semmoiseksi kuin se nyt on// Työ on ihmiskunnalle ensimmäinen elinehto /// Jos se lakkaa / Tai me kaikki rupeamme laiskoiksi/ käy meidän hullusti ///

Samoin kuin ihmiset ovat kehittyneet / on työ / työtavat / ja työvälineet menneet suuresti eteenpäin // Ne ovat käyneet läpi hyvin monivaiheisen kehityksen. / Tämä käy selville / kun ajattelemme mikä huimaava ero onkaan / kivikauden kuokkien sekä kivikirveiden ja nykyisien kiiltävien aurojen ynnä muiden koneiden välillä. Siinä on ollut monta välimuotoa /// Se on varmaa // Myöskin työsaavutukset ovat kasvaneeet / vuosi vuodelta yhä korkeammalle. / Mitä esi-isämme saivat tehdä viikkokaupalla / se tehdään nyt muutamassa päivässä / Jos joku noista vanhoista, monta vuosikymmentä sitten eläneistä ihmisistä nousisi ylös haudasta / Varmaan he hämmästyisivät nähdessään sen tavattoman nopeuden / ja kiireen / mikä vallitsee joka paikassa // Ja jos he joutuisivat elämään meidän oloihin / menisi heiltä varmaan pitkä aika totuttautumiseen //. Sillä melkein yhtä iso ero kuin yöllä ja päivällä on heidän aikansa ja meidän aikamme välillä ///

Mutta jos aika onkin kehittynyt, ovat myöskin ihmiset tulleet viisaammiksi // Nykyisin he eivät enää kehtaa tehdä enää niin paljon työtä kuin esi-isämme ovat saaneet tehdä // Esi-isämme on täytynyt tehdä puolta enemmän työtä / sen määrään nähden / ja paljon huonoimmilla työaseilla //. Ei heillä ole ollut meidän aikamme käytännöllisiä ja tarkoitukseen sopivia työkaluja // vaan kömpelöillä / ja raskailla aseillaan he ovat saaneet raivata / ja muokata pelloiksi meidänkin maamme korvet // Se on ollut sitkeätä / ja väsymätöntä taistelua elämässä olonsa puolesta /. Heikot ovat sortuneet // Ainosastaan vahvimmat ja karastuneimmat ovat jääneet tässä taistelussa voitolle. Siinä ei ole ollut armoa / puolelta / eikä toiselta / luonto on kurittanut kovakouraisesti lapsiaan // Mutta suomalaisen sitkeydellä on maamme tullut raivatuksi // Jos luonto on aina ottanutkin, niin aina se on antanut // Ja viimein on sen oikut alistuttava ihmisen käden alle // Kun se on kerran alistunut, on se pysynytkin siinä asemassa // ja sen valta on supistunut mitä enemmän ajan ratas on pyörinyt eteenpäin /// Vanhoista suomalaisista sananlaskuistakin kuultaa työ / ja sen vaikutus // Paljon on näitä vanhoja hengen tuotteita, jotka ylistävät työtä / ja kehoittavat siihen / Tämä on luonnollista monestakin syystä // Aina ovat vallitsevat olot painaneet jälkensä ihmisiin / ja heidän ajatuksiinsa // Ja mitä ihmiset ajattelevat // siitä jääpi aina jonkin lainen tieto jälkipolville //

Tämän vuoksi useimmat sananlaskuistamme ovat työn hengen läpitunkemia /// Ne selvittävät työn vaikutusta / arvoa ja merkitystä kansamme elämässä /// Tämän vuoksi ne ovat kansantietoutemme arvokkaimpia helmiä /// Ne sopivat ohjeiksi / sekä neuvoiksi monessa eri tapauksessa elämämme

taipaleella // Jos me vain aina syventyisimme niitä tutkimaan etsimällä neuvoja elämäämme // Varmasti silloin muodostuisi elämäämme merkitys vallan toisenlaiseksi / monessakin eri kohdassa /// Samalla kun saisimme niistä neuvoja / täyttäisimme neljättä käskyä, johon sisältyy menneiden sukupolvien kunnioittaminen /// Mikä voisikaan olla sen suurempaa kunnioitusta sananlaskuillemme / kuin jos nykyinen polvi tutkisi niitä / ja eläisi niiden mukaisesti // Tästä seuraisi kansallemme suuri ajallinen siunaus // Meidän kansamme kasvaisi yhdeksi kokonaisuudeksi, jota ei maailman myrskyt voisi paljoakaan horjuttaa //

Hyvät kuulijat / ///

Ajatellessamme esi-isäimme työn suuruutta // pitäisi meissä herätä valtava kunnioituksen tunne // Tunne, joka ei saisi milloinkaan hävitä / vaan jonka pitäisi kasvaa yhä suuremmaksi // Vaalimalla tätä tunnetta sisimmässämme / ja opettamalla jälkipolvetkin tuntemaan samaa tunnetta / teemme kansallemme suuren suuren palveluksen // Kasvatamme tällä tavoin maahamme oikeita työn ja kansalaishengen läpitunkemia kansalaisia // Samalla iskekäämme mekin puolestamme työhön / oikein hartia voimalla kaikilla työaroilla / Suokaamme jotakin suurta ja pysyvää mikä olisi todistamassa juuri meidän aikakauden voimaa // Piirtäkäämme mekin nimemme lähtemättömästi tämän maan kamaralle. Meillä on suorastaan velvollisuus näin tehdä // Jos emme näin tekisi / voisivat jälkipolet syyttää meitä toimitettomuudesta /// Toimikaamme aina isänmaamme ja kansamme parhaaksi /// Olkoon tunnuslauseemme huutaa : Työ Suomen hyväksi ... /// Silloin kasvatamme maastamme todellisen suurvallan // ja voimme rauhallisin mielin jättää maamme tuleville sukupolville / Meissä piilee suuret voimat // Aina asiamme on / tuommehan ne ilmi / vaan annemmeko niiden jäädä uinumaan lepoonsa // Nouskaamme yksimieliseen toimintaan maamme hyväksi // silloin yhdymme runoilijan sanoihin // Kun nuoret jotain uskaltaa, niin Suomi kukoistaa !

Tekstit kirjoitettu korjaamatta mitään käsinkirjoitetuista paperilapuista.